

себе. Вона ніколи не давала мені «разуверитись» в її любові... але... її легковажність та зрадливість згубили мене». Мова йшла про те, що Марко Вовчок на той час вже віддала перевагу Тургенєву.

Не минуло багато часу, як 1860 рік приніс для Куліша два нових знайомства й два нових романи — чернігівський роман з Параскою Федорівною Глібовою, дружиною Леоніда Глібова, відомого байкаря, та полтавський роман з Ганною Павлівною Рейтель.

Ще багато цікавих подробиць стосунків П. О. Куліша з жінками знайде читач у книжці В. Петрова «Романи Куліша». Вона викличе інтерес у широкого кола читачів.

Ірина КАГАНОВА.

Є І БОРЗНЯНСЬКИЙ ЛІТОПИС!

Історія України сьогодні — одна з найбільш занедбаних українознавчих дисциплін. Протягом десятиків, а то й сотень років імперія робила все, щоб позбавити нас минулого, деформувати його і пристосувати до великодержавної імперської історії. А місцеві «князьки», щоб догодити центру, боролись не тільки проти власної національної незалежності, а й проти власної культури, мови, історії.

Особливо занедбаною була історія окремих регіонів.

Тому з великим задоволенням і вдячністю сприймається книга М. Москаленка «На берегах Борзни-ріки». Це перша спроба зібрати по крупіці все написане і не-написане про історію борзнянського краю, заповнити, бодай частково, ті великі прогалини, що існують у вітчизняній історії. Автор опрацював багато архівних матеріалів, документів, окремих публікацій, свідчень і спогадів сучасників.

Робота написана в стилі роздуму. Тут багато власних висновків, аргументованих припущень. Автор прагне об'єктивно аналізувати історичні процеси і факти, мислить по-сучасному, у відповідності із зміною критеріїв і підходів української історичної науки до минувшини свого народу.

Усі розділи рівноцінно важливі й цікаві, проте особливий інтерес становить частина друга «Люди і роки». Розділи насичені маловідомою інформацією про наших славних земляків.

Робота борзнянського журналіста — гарний посібник для вчителів та школярів.

Іван ПРОЦЕНКО.

СВЯЩЕННЕ ЗАКЛИНАННЯ СЛІДУ,

або Сторінки діяльності чернігівського антифашистського підпілля

Кілька літ тому я мала добру нагоду познайомитися з рукописом книги завідувачою відділом краєзнавства обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Короленка Людмилою Студьоною «Не склонившие головы». Він був високо оцінений літераторами. І, зокрема, письменником Борисом Гусевим, який писав: «Рукопис заслуговує серйозної уваги. Автор збирав великий матеріал про героїв чернігівського підпілля і систематизувала його, знайдена моральна авторська позиція. І це — результат великої роботи...».

Та книзі, на жаль, не судилося побачити світ. Але Людмила Валентинівна не полишила цю справу, продовжувала пошук.

Велику дослідницьку роботу вів і журналіст з обласної «молодіжки» «Гарт» Яків Ковалець.

Окремі публікації обох з'являлися час від часу в місцевій періодиці. А пошук тривав понад два десятиліття. Ретельно вивчалася складна ситуація в Чернігові за часів фашистської окупації. До багатьох документів про окупаційний режим шлях був закритий, що значно ускладнювало роботу, створювало додаткові труднощі. І все ж, об'єднавши зусилля, Л. Студьонова та Я. Ковалець зуміли зробити ветеранам війни, усім чернігівцям напередодні 50-ліття Великої Перемоги чудовий подарунок: вийшла друком їх спільна книга «Заклинання сліду» (Начерки про антифашистське підпілля у Чернігові), побудована на достовірних даних — архівних документах, спогадах учасників тих подій, очевидців.

І хоча автори зазначають, що не претендують на вичерпний показ безкомпромісної боротьби чернігівців з ненависним ворогом, книга вражає надзвичайною достовірністю, глибокою аналізою, об'єктивністю та ретельною перевіркою подій і епізодів тієї пори.